

CHIẾN LƯỢC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG Ở TRUNG QUỐC

TS. ĐỖ MINH CAO

Viện Nghiên cứu Trung Quốc

Tóm tắt: Trung Quốc đang vấp phải một số mặt trái của phát triển kinh tế nhanh, trong đó ô nhiễm môi trường là một trong những vấn đề được quan tâm giải quyết trong kế hoạch 5 năm lần thứ XI. Thấy rõ nguy cơ của ô nhiễm môi trường, Trung Quốc đã và đang áp dụng những biện pháp bảo vệ môi trường hữu hiệu.

Từ khoá: Ô nhiễm môi trường, kinh tế, bảo vệ môi trường.

Một trong những mặt trái của phát triển kinh tế thần kỳ Trung Quốc - tốc độ tăng trưởng xấp xỉ 10%/năm là vấn đề ô nhiễm môi trường ngày càng nặng nề ảnh hưởng lớn đến sức khỏe người dân và là hậu quả xấu tiềm tàng cho nền kinh tế Trung Quốc sau này. Thực trạng ô nhiễm môi trường ở Trung Quốc hiện nay ra sao, nước này có những biện pháp gì nhằm ngăn chặn tình trạng này, triển vọng của chiến lược bảo vệ môi trường ở Trung Quốc trong thời gian tới như thế nào chính là 3 vấn đề cơ bản sẽ được đề cập chi tiết trong bài viết.

I. THỰC TRẠNG Ô NHIỄM MÔI TRƯỜNG Ở TRUNG QUỐC HIỆN NAY

Tháng 8 - 2006, trong Báo cáo của Phó Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trung Quốc Sheng Huaren chỉ ra

những con số đáng quan ngại về tình trạng ô nhiễm môi trường ở Trung Quốc. Năm 2005, các nhà máy ở Trung Quốc thải ra 25,5 triệu tấn Sulphur dioxide - hoá chất gây ra mưa axit, tăng 27% so với năm 2000, ô nhiễm từ các công xưởng và nhà máy điện tăng 9% năm. Lượng Sulphur dioxide phát ra cao gấp 2 lần mức độ an toàn. "Lượng Sulphur dioxide thải ra tăng cao cũng đồng nghĩa với việc 1/3 lãnh thổ Trung Quốc phải hứng chịu mưa axit, gây nguy hại lớn cho đất và an toàn lương thực" ¹. Theo ông Sheng các thành phố Trung Quốc nằm trong những nơi nhiều khói bụi nhất sau hơn 2 thập niên phát triển kinh tế nhanh. Các con sông lớn đều bị ô nhiễm nghiêm trọng. Hàng triệu người hiện đang thiếu nước sạch để uống. Sau khi một loạt tai nạn công nghiệp xảy ra, nhiều sông ngòi bị nhiễm độc, không ít thành phố phải ngừng hệ thống cấp nước, vấn đề bảo vệ

môi trường trở thành vấn đề nổi bật ở Trung Quốc².

Tháng 10 - 2006, Cục phó Cơ quan Bảo vệ môi trường quốc gia Trung Quốc (State Environmental Protection Administration - SEPA) Zhang Lijun thông báo rằng 48,1% các thành phố Trung Quốc bị ô nhiễm không khí ở mức trung bình và ở mức cao. Nguyên nhân chủ yếu là khí thải độc hại được thải vào không khí do việc dùng nhiều than đá trong công nghiệp và sinh hoạt. Tuy nhiên, việc dùng than đá ở Trung Quốc trong những năm tới vẫn tiếp tục tăng mạnh. Các chuyên gia dự báo đến năm 2010 nhu cầu than đá dùng trong nước của Trung Quốc là 2,45 tỷ tấn, còn đến năm 2020 sẽ là 2,9 tỷ tấn. Như vậy đến năm 2010 sẽ có 35 triệu tấn Sulphur dioxide và năm 2020 là 43,5 triệu tấn chất thải độc hại này sẽ được thải vào không khí.³

Ngoài than đá, việc sử dụng các nguồn năng lượng khác như dầu lửa và các sản phẩm hoá chất khác một cách chưa khoa học do trình độ và công nghệ còn lạc hậu cũng là những nguyên nhân quan trọng khác gây ô nhiễm môi trường ở Trung Quốc.

Xăng dầu cung cấp cho các phương tiện giao thông, đặc biệt là ô tô các loại là một trong các nguồn lớn gây ô nhiễm không khí. Ở các thành phố lớn của Trung Quốc, số lượng ô tô tăng với tốc độ 10%/năm. Điều này làm tăng cả các khí thải khác lẫn khí Sulphur dioxide và làm tăng hàm lượng chì trong khí quyển ở thành thị. Mặc dù số lượng xe hơi ở Bắc Kinh chỉ bằng 1/10 số lượng xe hơi ở

Los Angeles, song lượng khí thải ra từ ô tô của hai thành phố này gần như bằng nhau.

Các nhà máy hoá dầu và hoá chất liên quan gián tiếp đến dầu lửa, có sử dụng nhiều axit các loại cũng là những nguyên nhân tiềm tàng gây ô nhiễm môi trường...

Tại Trung Quốc có tới 21.000 nhà máy hoá chất được đặt dọc theo các con sông và ven biển, trong đó có quá nửa các nhà máy hoá chất được đặt dọc theo hai con sông quan trọng nhất của Trung Quốc là Trường Giang (Dương Tử) và Hoàng Hà - nguồn cung cấp nước chính của hàng triệu dân. Theo một quan chức khác cũng là Cục phó Cơ quan Bảo vệ môi trường quốc gia Trung Quốc, Pan Yue cho rằng bùng nổ kinh tế làm tăng lượng chất thải hóa học và các vụ hóa chất độc hại tràn vào các con sông. Đây là những tai nạn có thể dẫn đến "những hậu quả thảm khốc".

Một là, ô nhiễm môi trường ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe người dân. Theo tính toán của các nhà khoa học, hiện tại, trẻ em ở các thành phố của Trung Quốc đang phải hít thở bầu không khí độc hại tương đương với việc hút hai gói thuốc lá mỗi ngày.

Tỷ lệ tử vong do bệnh phổi mãn tính, căn bệnh nguy hiểm gây tử vong nhiều nhất ở Trung Quốc, lớn gấp 5 lần so với ở Mỹ. Điều đó không chỉ đơn thuần do tỷ lệ người nghiện thuốc lá ở Trung Quốc cao hơn và điều kiện y tế kém hơn. Những nghiên cứu dịch tễ cho thấy sự chênh lệch trong hàm lượng khí thải và

khí Sulphur dioxide ở Bắc Kinh (300 microgram/m³) và New York (50 microgram/m³) liên quan đến tỷ lệ tử vong do bệnh phổi mãn tính ở Bắc Kinh cao hơn 130% so với ở New York. Ở Bắc Kinh, 70-80% các ca ung thư phổi đều có liên quan đến môi trường. Ung thư phổi đã trở thành nguyên nhân số một gây tử vong. Nếu ô nhiễm không khí ngoài trời được giảm xuống mức chỉ tiêu mà Chính phủ Trung Quốc đặt ra thì trung bình mỗi năm có tới 178.000 người được cứu sống. Nếu giảm ô nhiễm trong nhà xuống mức tương tự thì có 110.000 người nữa được cứu sống.

Những chi phí do ô nhiễm không khí còn lớn hơn nhiều so với con số thảm hại và vô ích do tổn thất về người này. Ước tính có khoảng 560.000 ca nằm viện và gần 11 triệu ca cấp cứu trực tiếp do ô nhiễm không khí. Gánh nặng bổ sung này đè lên hệ thống y tế Trung Quốc và làm tổn thất lượng giờ làm việc tương đương với 7,4 triệu lao động một năm. Rất nhiều nghiên cứu ở Trung Quốc và những nơi khác cho thấy trẻ em có hàm lượng chì trong máu cao là nguyên nhân gây suy dinh dưỡng, rối loạn chức năng và giảm chỉ số thông minh (IQ).

Ngân hàng Thế giới (WB) đã báo động về nạn ô nhiễm ở Trung Quốc đạt tới mức kinh khủng, lượng Sulphur dioxide (SO₂) và lượng hạt do xe cộ thải ra nằm trong số những nơi cao nhất thế giới. Theo tính toán nếu ô nhiễm môi trường tiếp tục tăng theo đà này thì đến năm 2020 nạn ô nhiễm sẽ giết chết 600.000 người mỗi năm⁴.

Hai là, ô nhiễm môi trường tác động tiêu cực đến nền kinh tế đất nước.

Những trận mưa axit, quá trình đô thị hoá, công nghiệp hoá và cơ khí hoá trong hai thập kỷ qua với việc sử dụng nhiều nguồn năng lượng đã huỷ hoại nghiêm trọng chất lượng nước và không khí ở Trung Quốc. Ô nhiễm nước làm trầm trọng thêm tình trạng thiếu nước ở các thành phố, trong khi đó việc cung cấp và tiêu dùng nước gia tăng sẽ kéo theo mức độ ô nhiễm nước gia tăng. Năm 1993, khoảng 8% đất nông nghiệp phải dùng nước ô nhiễm đến mức không thể sử dụng được, gây thất thu khoảng 1 triệu tấn ngũ cốc. Nếu lượng nước thải được xử lý tăng từ mức hiện hành là 20% lên 50% thì tổng sản lượng ngũ cốc có thể tăng thêm 24 triệu tấn vào năm 2020.

10 tháng đầu năm 2006 diện tích đất trồng tại nước này bị thu hẹp lại gần 307.000 ha.

Theo Bộ Đất đai và Tài nguyên Trung Quốc, chỉ riêng tình trạng ô nhiễm kim loại nặng đã khiến nước này mất 12 triệu tấn thóc mỗi năm, gây thiệt hại 2,6 tỷ USD/năm. Bộ trưởng Đất đai và Tài nguyên Sun Wensheng nói Trung Quốc cần phải có biện pháp khắc phục không để diện tích đất nông nghiệp giảm dưới mức 120 triệu ha⁵. Theo đánh giá của các nhà nghiên cứu Trung Quốc và nước ngoài thì thiệt hại kinh tế do ô nhiễm môi trường chiếm từ 3 - 7% GDP⁶. Một tài liệu khác chỉ ra rằng thiệt hại này còn hơn gấp đôi con số kể trên, lên tới 8 - 15% GDP⁷.

Ô nhiễm môi trường tại Trung Quốc không chỉ có tác động xấu tới đời sống và phát triển kinh tế của nước này mà còn ảnh hưởng tới môi trường toàn cầu nói chung.

Những nghiên cứu của các nhà khoa học thế giới và các tổ chức quốc tế chỉ rõ hiện tại Trung Quốc chỉ đứng sau Mỹ là nước có lượng khí thải gây hiệu ứng nhà kính lớn nhất thế giới. Đồng thời những nghiên cứu này cũng dự báo rằng trong vòng từ nay đến năm 2010 và có thể là ngay năm 2007 Trung Quốc sẽ vượt Mỹ trở thành nước có lượng khí thải gây hiệu ứng nhà kính lớn nhất thế giới⁸.

II. CHIẾN LƯỢC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Những năm gần đây ô nhiễm môi trường trở thành một trong những vấn đề được quan tâm hàng đầu trong chiến lược phát triển kinh tế của Trung Quốc. Ngày 17 và 18-4-2006 tại Bắc Kinh đã diễn ra Hội nghị toàn quốc bảo vệ môi trường. Tại đây Thủ tướng Ôn Gia Bảo nêu rõ: “Chúng ta phải nhận thức đầy đủ sự phức tạp của tình hình môi trường trong nước, thấy được tính nghiêm trọng và tính thời sự của việc tăng cường công tác bảo vệ môi trường xung quanh”. Theo Thủ tướng Ôn Gia Bảo, trong kế hoạch 5 năm lần thứ X (2001-2005) đã đạt được nhiều mục tiêu phát triển kinh tế đất nước nhưng chưa đạt được những chỉ số chính của việc bảo vệ môi trường. “Bảo vệ môi trường là một khâu yếu trong phát triển kinh tế - xã hội của Trung Quốc. Nguyên nhân chính của việc này là chúng ta không chú ý đầy đủ đến việc bảo vệ môi trường, những biện pháp tăng trưởng kinh tế tích cực, kiểm

soát yếu kém việc thực hiện luật bảo vệ tự nhiên”.

Trên thực tế, chiến lược bảo vệ môi trường đã được Trung Quốc tiến hành từ những năm cuối thế kỷ XX. Bước sang thế kỷ XXI, công tác này được đẩy mạnh hơn nhằm thực hiện thắng lợi những chỉ tiêu đặt ra theo kế hoạch 5 năm lần thứ XI. Xuyên suốt quá trình thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường của Trung Quốc là hai trụ cột cơ bản: 1) Xây dựng hành lang pháp lý về bảo vệ môi trường bằng cách ban hành các văn bản pháp luật, các qui định về bảo vệ môi trường, đồng thời tổ chức thực hiện một cách hiệu quả nhất và 2) Những biện pháp cụ thể thực hiện chiến lược này.

1. Hành lang pháp lý thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường

Chính phủ Trung Quốc xác định để thực hiện tốt việc bảo vệ môi trường trước hết phải có được một hành lang pháp lý với những luật và chính sách cụ thể làm nền tảng thực hiện công cuộc khó khăn này. Nhà nước đã ban hành “Luật bảo vệ môi trường nước CHND Trung Hoa”, coi đây là chủ thể của hệ thống pháp luật bảo vệ môi trường. Tháng 3 - 1994, Chính phủ Trung Quốc đã phê chuẩn và ban hành “Sách trắng về phát triển và dân số, bảo vệ môi trường”.

Trong quá trình thực hiện Luật Môi trường, Trung Quốc nhận ra rằng việc lơ là trong bảo vệ môi trường và không tuân thủ nghiêm ngặt Luật Môi trường là một trong những nguyên nhân làm cho ô nhiễm môi trường ở Trung Quốc ngày càng trầm trọng.

Nhận thức sai lệch trên đã được chấn chỉnh. Ngày 14-3-2006 tại cuộc họp báo nhân kết thúc kỳ họp thứ 4 khoá X Quốc hội Trung Quốc, Thủ tướng Quốc vụ viện Trung Quốc Ôn Gia Bảo nói Trung Quốc cần áp dụng những biện pháp thực tiễn trong cuộc đấu tranh chống ô nhiễm môi trường, không nên theo lối cũ là gây ô nhiễm môi trường rồi sau đó mới xử lý: “Chúng ta nên dành những dãy núi xanh và nước sạch cho con cháu chúng ta”.

Thủ tướng cho rằng trong thời gian tới thay vì chỉ tập trung phát triển kinh tế, Trung Quốc cần chú ý bảo tồn năng lượng và bảo vệ môi trường. Trung Quốc sẽ thắt chặt việc thi hành luật và bảo vệ môi trường song song với luật; sẽ thi hành nghiêm ngặt chính sách công nghiệp, đặc biệt là xử lý từng bước ô nhiễm nước, không khí và đất. Những doanh nghiệp tiêu thụ nhiều năng lượng và gây ô nhiễm sẽ bị phạt, nếu nặng sẽ bị đóng cửa.

2. Những biện pháp cụ thể thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường

Bước sang kế hoạch 5 năm lần thứ XI (2006-2010), vấn đề bảo vệ môi trường được đẩy lên là một trong những nhiệm vụ quan trọng của kế hoạch nhà nước. Hai hướng chính trong những biện pháp cụ thể thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường là: a) Hoàn thiện về mặt lý luận và thực tiễn chuyên ngành bảo vệ môi trường; b) Những biện pháp cụ thể khác nhằm thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường.

a. Tăng cường hoàn thiện ngành bảo vệ môi trường

Bảo vệ môi trường là ngành mới xuất hiện ở Trung Quốc. Ngành bảo vệ môi trường bao gồm phát triển kỹ thuật, sản xuất sản phẩm, lưu thông sản phẩm, sử dụng tài nguyên, dịch vụ thông tin và thầu khoán công trình... liên quan mật thiết tới môi trường.

Ngành bảo vệ môi trường được Trung Quốc xếp vào lĩnh vực ưu tiên và dành cho ngành những chính sách ưu đãi trong các lĩnh vực đầu tư, giá cả, thuế v.v... Hiện nay, Trung Quốc có hơn 100 nghìn đơn vị chuyên trách hoặc bán chuyên trách về bảo vệ môi trường, trong đó có hơn 8.500 doanh nghiệp, hơn 1.500 đơn vị sự nghiệp (bao gồm các Viện, Sở nghiên cứu khoa học v.v...) với hơn 1,8 triệu người làm việc. Tổng giá trị của ngành bảo vệ môi trường là 108 tỷ NDT, có tài sản cố định trị giá là 45,011 tỷ NDT, tổng giá trị sản lượng hàng năm là 31,248 tỷ NDT, lợi nhuận là 4,091 tỷ NDT, mức tăng trưởng hàng năm của ngành bảo vệ môi trường là 15%.

Trung Quốc đã thực thi 4 biện pháp cụ thể lớn nhằm phát triển ngành bảo vệ môi trường. *Một là*, thiết lập và hoàn thiện chính sách cho ngành bảo vệ môi trường. Nhà nước công bố danh mục khuyến khích phát triển ngành; thiết lập và hoàn thiện chính sách ưu đãi, miễn giảm thuế, sử dụng tổng hợp tài nguyên; xây dựng và hoàn thiện chế độ thu phí xử lý rác, nước thải thành phố, điều chỉnh tiêu chuẩn thu phí xử lý rác thích hợp để thoả mãn nhu cầu vận chuyển và xây dựng công trình xử lý rác,

nước thải thành phố. Các vùng có điều kiện phải xây dựng quỹ phát triển cho ngành bảo vệ môi trường.

Hai là, đẩy nhanh việc phát triển khoa học kỹ thuật bảo vệ môi trường, đưa những vấn đề khoa học công nghệ lớn của ngành bảo vệ môi trường vào trong kế hoạch đầu tư thường niên; tăng cường xây dựng năng lực kỹ thuật mới cho doanh nghiệp bảo vệ môi trường, tăng cường đầu tư vào sáng tạo kỹ thuật mới; thúc đẩy hơn nữa việc kết hợp “nghiên cứu khoa học với sản xuất”; đẩy mạnh việc chuyển hoá các kết quả nghiên cứu khoa học kỹ thuật bảo vệ môi trường vào sản xuất; đẩy nhanh việc ứng dụng và mở rộng khoa học kỹ thuật bảo vệ môi trường tiên tiến; tăng nhanh tiến trình nội địa hoá các trang thiết bị và các công nghệ then chốt của ngành bảo vệ môi trường, xây dựng hệ thống quản lý hiệu quả ngành bảo vệ môi trường trong nước. Lấy nội địa hoá trang thiết bị và công nghệ then chốt của ngành bảo vệ môi trường làm nội dung quan trọng trong kế hoạch sáng tạo kỹ thuật mới của Nhà nước.

Ba là, tăng cường quản lý, giám sát, bồi dưỡng và chuẩn hoá thị trường ngành bảo vệ môi trường.

Nhà nước đã chỉ đạo các cấp, các ngành vận dụng tổng hợp các biện pháp kinh tế, pháp luật và hành chính cần thiết để xây dựng một thị trường bảo vệ môi trường thống nhất, mở cửa, cạnh tranh lành mạnh và có trật tự.

Bốn là, nghiên cứu xây dựng cơ chế phát triển ngành bảo vệ môi trường phù hợp với yêu cầu của thể chế kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa.

b. Những biện pháp cụ thể khác nhằm thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường

Trong kế hoạch phát triển kinh tế-xã hội Trung Quốc 5 năm lần thứ XI, Trung Quốc đặt ra những nhiệm vụ môi trường chủ yếu: giảm bớt sử dụng năng lượng theo đơn vị GDP xuống 20% so với cuối kế hoạch 5 năm lần thứ X, hạn chế 10% chất thải độc hại và tăng diện tích che phủ rừng từ 18,2% lên 20% diện tích đất nước⁹.

Để thực hiện những mục tiêu này, chương trình hành động vì môi trường của Trung Quốc trong những năm kế hoạch 5 năm lần thứ XI và sau đó sẽ tập trung vào 3 giải pháp chính là thúc đẩy các lực lượng thị trường, khuyến khích đầu tư vào công nghệ sản xuất sạch và thực hiện chính sách điều tiết hiệu quả.

III. TRIỂN VỌNG CỦA CHIẾN LƯỢC BẢO VỆ MÔI TRƯỜNG

Việc thực thi chiến lược bảo vệ môi trường trong những năm đầu thế kỷ XXI của Trung Quốc đã đạt được những thành quả nhất định.

Trước hết, Chính phủ Trung Quốc đã làm thay đổi được nhận thức của các nhà hoạch định chính sách, các nhà làm kinh tế cũng như của đa phần người dân bình thường trong nước hiểu rõ về thực trạng quan ngại về tình trạng ô nhiễm môi trường trầm trọng mà đất nước phải đối đầu. Từ đó nhiều người dân đã cùng có ý thức trong việc bảo vệ môi trường xung quanh.

Chiến lược chống ô nhiễm môi trường được thực hiện một cách khoa học, trước tiên là tạo dựng được quan điểm, sau đó

là thống nhất chủ chương chính sách và các phương pháp tiến hành một cách cụ thể.

Tuy nhiên, chiến lược bảo vệ môi trường của Trung Quốc những năm đầu thế kỷ XXI diễn ra trong bối cảnh quốc tế phức tạp mà vấn đề môi trường luôn thuộc số những vấn đề quốc tế nóng bỏng nhất thường xuyên được đề cập trong các diễn đàn quốc tế lớn với sự tham gia của nhiều cường quốc.

Việc Trung Quốc thực thi chiến lược bảo vệ môi trường của mình không chỉ làm thay đổi điều kiện trong nước mà có ảnh hưởng lớn đến nhiều nước khác trên thế giới và trong khu vực. Trong thời gian tới, việc thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường của Trung Quốc sẽ có những thuận lợi như: *một là*, Trung Quốc có được sự đồng thuận về quan điểm, chủ trương chính sách và lòng dân trong việc thực thi chiến lược bảo vệ môi trường của mình. Tất cả mọi thành phần xã hội đều được huy động để thực hiện những mục tiêu cụ thể mà Chính phủ đề ra để bảo đảm chống ô nhiễm môi trường. *Hai là*, Trung Quốc đã và đang trở thành một cường quốc về kinh tế. Tiềm lực kinh tế hiện nay với dự trữ ngoại tệ đạt trên 120 tỷ USD cho phép Trung Quốc thực hiện những dự án bảo vệ môi trường lớn có lợi nhất cho mình dựa trên cơ sở kinh tế. *Ba là*, những kinh nghiệm và bài học thành công và chưa thành công mà Trung Quốc rút ra được trong suốt những năm cuối thế kỷ XX và đầu thế kỷ XXI vừa qua trong việc thực hiện chiến lược trên.

Tuy nhiên, đất nước Vạn Lý Trường Thành vẫn phải đối mặt với những thách

thức mới đến từ nhiều phía trong việc bảo vệ môi trường.

Trước hết, đó là *mâu thuẫn giữa phát triển kinh tế và bảo vệ môi trường*. Với chỉ tiêu đề ra tăng trưởng GDP hằng năm trên 8%/năm và trên thực tế thường đạt con số trên dưới 10%/năm, Trung Quốc cần nhiều nguồn lực khác nhau trong đó có việc sử dụng các nguồn nhiên liệu, chủ yếu là những nguồn truyền thống như than đá. Trong vòng 20 năm tới than đá vẫn sẽ là nguồn nhiên liệu chính cung cấp năng lượng cho nền kinh tế năng động này. Việc khắc phục hậu quả gây ô nhiễm từ nguồn than đá chưa thể đạt được như mong mỏi của Chính phủ và người dân Trung Quốc. Việc sử dụng hoá chất trong công nghiệp dầu khí và lọc dầu vẫn phải tiếp tục. Công nghệ và kỹ thuật của Trung Quốc chưa đạt được trình độ tiên tiến nhất nên việc gây ô nhiễm từ nguồn này vẫn chưa được đảm bảo. Để đảm bảo phát triển kinh tế, trong tương lai Trung Quốc sẽ vẫn phải duy trì sử dụng các nguồn năng lượng có nguy cơ gây ô nhiễm môi trường, tạo khí thải gây hiệu ứng nhà kính. Mặc dù Trung Quốc đã có những nỗ lực nhất định trong việc làm giảm khí thải gây ô nhiễm nhà kính như một kế hoạch được đề ra ngày 4-6-2007, theo đó Trung Quốc sẽ cắt giảm 500 triệu tấn CO₂ vào năm 2010, nhưng Trung Quốc cho rằng hiện tại phát triển kinh tế vẫn là ưu tiên hàng đầu của họ. Ông Mã Khải, Chủ nhiệm Ủy ban Phát triển và Cải cách nhà nước nói việc hạn chế sự tăng trưởng của các nước đang phát triển còn nghiêm trọng hơn những hậu quả đến từ thay đổi khí hậu. Quan điểm của lãnh

đạo Trung Quốc thể hiện rõ ràng chính sách bảo vệ môi trường phải chừa chỗ cho nền kinh tế phát triển.¹⁰

Khó khăn thứ hai đối với Trung Quốc trong việc bảo vệ môi trường là *sự chênh lệch về khả năng đáp ứng trong nước đối với yêu cầu quốc tế*.

Trước dư luận thế giới đòi hỏi Trung Quốc cắt giảm khí thải gây hiệu ứng nhà kính, với khả năng hiện có của mình, Trung Quốc không thể đáp ứng được những yêu cầu đó. Tháng 5-2007 tại hội nghị của Ủy ban liên chính phủ về vấn đề khí hậu thay đổi diễn ra tại thủ đô Băng Cốc của Thái Lan, Trung Quốc ra sức tranh thủ hạ thấp chỉ tiêu cắt giảm khí thải gây hiệu ứng nhà kính, nhưng e rằng nước họ khó có thể thực hiện được những yêu cầu quốc tế đề ra¹¹.

Trung Quốc dự định sẽ cắt giảm 40% lượng khí thải CO₂ gây hiệu ứng nhà kính mà họ thải ra trên mỗi USD giá trị GDP cho đến năm 2020. Tuy nhiên, họ lo ngại mục tiêu này tác động xấu tới tốc độ tăng trưởng kinh tế trong nước và nói rằng bất chấp sức ép từ bên ngoài nước này cần duy trì lộ trình cắt giảm lượng khí CO₂ của Trung Quốc cho tới năm 2050, khi mức thu nhập bình quân đầu người tăng lên trên 10.000 USD/năm.¹²

Liên minh châu Âu (EU) kêu gọi Trung Quốc và các nền kinh tế có tốc độ tăng trưởng nhanh khác ở châu Á làm nhiều hơn để chống lại sự thay đổi khí hậu và đưa ra cam kết cắt giảm khí thải gây hiệu ứng nhà kính. Tuy Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Dương Khiết Trì nói rằng Trung Quốc không có trách nhiệm về vấn đề này song vẫn hứa sẵn

sàng đàm phán với EU, tham gia các cuộc họp tại Liên hợp quốc về sự thay đổi khí hậu toàn cầu và rằng tất cả các nước đều phải có trách nhiệm giúp bảo vệ môi trường¹³.

IV. KẾT LUẬN

Thế kỷ XXI Trung Quốc nổi lên là một trong những nước có tốc độ phát triển kinh tế nhanh nhất tại châu Á và thế giới. Thành tựu này có được là do đất nước này đã và đang thực hiện một chiến lược tổng hợp mang tính khoa học nhiều mặt nhằm đưa đất nước trở thành một trong những cường quốc về kinh tế trên thế giới.

Trong bối cảnh thực hiện hiện đại hoá, đô thị hoá, xây dựng xã hội khá giả, xã hội hài hoà xã hội chủ nghĩa hiện nay Trung Quốc cần thực hiện một chiến lược về bảo vệ môi trường, khắc phục hậu quả do sử dụng nhiều nguồn năng lượng gây ô nhiễm là một trong những nhiệm vụ quan trọng. Thực hiện tốt nhiệm vụ này Trung Quốc mới có thể đáp ứng những nhu cầu phát triển dài hạn, trung hạn, thậm chí là ngắn hạn của nền kinh tế. Tuy nhiên, trong bối cảnh thế giới hội nhập hiện nay, việc thực hiện chiến lược bảo vệ môi trường của Trung Quốc luôn có ảnh hưởng và chịu ảnh hưởng cả tích cực lẫn tiêu cực của tình hình môi trường thế giới.

Khả năng và kinh nghiệm non kém trong một số trường hợp cụ thể trong việc bảo vệ môi trường hiện tại vẫn làm cho nước này là một trong những nước có những điểm ô nhiễm vào loại đáng phải lưu tâm trên thế giới. Dư luận thế giới yêu cầu Trung Quốc thúc đẩy hơn

nữa công cuộc hữu ích mang tính toàn cầu này. Tuy nhiên, Trung Quốc chưa thể hy sinh tốc độ phát triển kinh tế vì vấn đề này. Trong tương lai Trung Quốc tiếp tục công tác chống ô nhiễm môi trường và cùng với các nước khác góp phần làm giảm khí thải gây hiệu ứng nhà kính.

Trong hai mươi năm đầu thế kỷ XXI, Trung Quốc tiếp tục đẩy mạnh chiến lược chống ô nhiễm môi trường, đòi hỏi Chính phủ và nhân dân Trung Quốc tìm ra những phương pháp mới phù hợp hơn, hiệu quả hơn, một mặt duy trì tốc độ phát triển kinh tế của mình, mặt khác nâng dần khả năng và trình độ của Trung Quốc ngang bằng với những tiêu chí của cộng đồng quốc tế.

CHÚ THÍCH

1. www.vnn.vn, ngày 27-6-2006.
2. Tài liệu đã dẫn.
3. Tân hoa xã, ngày 24-10-2006.
4. Ngô Hữu Đoàn: *Ngân hàng thế giới cảnh báo về nạn ô nhiễm môi trường ở Trung Quốc*, Giao thông vận tải, ngày 5/9/2000, tr. 16.
5. Tuổi trẻ online, ngày 24-4-2007.
6. Ia. Berger: *Về chiến lược năng lượng của Trung Quốc. Những vấn đề Viễn Đông*, số 3- 2004.
7. *Tăng trưởng và bảo vệ Môi trường ở Trung Quốc*. Viện chiến lược và chính sách công nghiệp, Bộ Công nghiệp, 7-2004. www.vnn.vn, ngày 30-4-2006; *Môi trường suy thoái – cái giá của tăng trưởng*. Ông Pan

Yue, Cục phó Cơ quan bảo vệ môi trường quốc gia Trung Quốc: chúng tôi mất từ 8-15% tổng thu nhập quốc nội (GDP), đây là chưa tính những thiệt hại đối với sức khỏe. Chỉ tính riêng ở Bắc Kinh, 70-80% các ca ung thư phổi đều có liên quan đến môi trường. www.vnn.vn, ngày 9-5-2006.

8. *Trung Quốc vượt Mỹ về phát thải khí nhà kính*, www.Moi.gov.vn, ngày 03-05-2007.

9. www.China.org.cn, ngày 19-4-2006.

10. *Trung Quốc sẽ không hy sinh tăng trưởng kinh tế*. TTXVN, Tổ quốc, ngày 05-06-2007.

11. www.voanews.com/vietnamese/2007-05.

12. *Trung Quốc đặt mục tiêu cắt giảm 40% lượng khí thải CO2 vào năm 2020*. www.Moi.gov.vn, ngày 22-4-2007, theo TTXVN.

13. *EU hối thúc Trung Quốc và các nền kinh tế đang nổi khác ở châu Á cắt giảm khí thải*. TTXVN, ngày 29-05-2007.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Các báo cáo của Chính phủ Trung Quốc về chiến lược an ninh năng lượng và bảo vệ môi trường các năm 2004, 2005, 2006...
2. Một số trang web bằng tiếng Việt, tiếng Anh, tiếng Nga, tiếng Trung... những năm gần đây.
3. Một số sách bằng tiếng Việt, tiếng Anh, tiếng Nga, tiếng Trung... những năm gần đây.
4. Một số tạp chí bằng tiếng Việt, tiếng Anh, tiếng Nga, tiếng Trung... những năm gần đây.
5. Các bản tin Thông tấn xã Việt Nam các năm 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007.

Tóm tắt bài viết:

TS. Đỗ Minh Cao. Chiến lược bảo vệ môi trường ở Trung Quốc.

Một trong những mặt trái của phát triển kinh tế nhanh mạnh của Trung Quốc thời gian gần đây là nạn ô nhiễm môi trường trầm trọng. Điều này ảnh hưởng nghiêm trọng tới đời sống cư dân, nền kinh tế sau này của đất nước.

Chính phủ Trung Quốc đã và đang tiến hành một chiến lược bảo vệ môi trường có bài bản. Trong tương lai gần, vì lợi ích phát triển kinh tế đất nước, Trung Quốc chưa thể thực hiện những biện pháp bảo vệ môi trường triệt để như yêu cầu quốc tế. Tuy nhiên rút kinh nghiệm cuộc đấu tranh bảo vệ môi trường trước đây, nhất là trong kế hoạch 5 năm lần thứ 10, trong kế hoạch phát triển kinh tế 5 năm lần thứ 11 (2006-2010), Chính phủ Trung Quốc đã và sẽ áp dụng những biện pháp hữu hiệu trong công tác này. Đây có thể là những bài học kinh nghiệm cho một số nước đang phát triển và các nhà làm môi trường trên thế giới trong việc giải quyết vấn đề ô nhiễm môi trường mang tính toàn cầu hiện nay.